

Geresits Gizella

„Nincs más dolgod, nincs több-/ csak szeress!”

Kardos Ferenc: *Nézz rám c. kötetéről*

„s tudjátok meg, izmos
drótejaimat nem kétfelülről
rángatják, hanem Valaki fölülről
igazítja..”

Babits Mihály

2006-ban a Pannon Tükör Könyvek sorozatában jelent meg Kardos Ferenc első önálló kötete. Zala megye szellemi életének ismert munkása ő, az 1980-as évek vége óta olvashattuk már verseit lapokban, folyóiratokban. Szerepelt *A csend ritmusa* és *A Keresztelő* című antológiákban.

Talán a horatiusi önszigornak is szerepe van abban, hogy a szerzőnek „örökké változó viszony”-ai közepette tíz év érlelési idő kellett ahhoz, hogy az „állandó értékek” (könyv)formát kapjanak.

„Nézz rám” - hív a borítón a szerző felkiáltójel

nélkül, s végigolvasva a verseket már tudjuk, szelídségéhez, a versszövegek konfesszionális hangvételéhez nem illenek a felkiáltójel imperativusa. Elég a vallomástevő csendes hívása, mellyel megjelöli a belső teret, hogy lírikusként önmagát fedetlenné téve szólítsa olvasóját. „Próbálg engem, próbálg a világot úgy látni, csak egy vers-sóhajtásnyi időre is, ahogy én” -- biztat a szerző, sugallja az igazságot, a lírai költészet, mint a legszubjektívabb műfaj nyújtja nekünk igazán a lélektani evidenciát: „Hiába fűrsztöd önmagadban, / Csak másban moshatod meg arcodat.” (József Attila)

Szoros logikával, tematikusan szerkesztett 6 ciklus foglal magába 63 verset. Külső létkörből indul a *Helyrajz*, hely, idő, emberek és helyzetek zsánerképeivel, majd követik a világ- és korminósítás kemény versei a *Néven nevezve* címűben, külön ciklusba kerültek a háborúval szaggatott, tágabb világ pusztulás-képei *Szönyegek falainkra* címmel. Majd mindennek ellenpontjaként helyezte el a költő a *Feléd* zsánerképeit, az én és te, a család, az ismerősök portréit, s ezután tárul fel a hitvilág, a szellem régiója *Krisztuskereszt* címmel, végül összefutnak a tematikus száal az énben. Minden a helyén...

I. „Átlátok rajtad háló! Átlátok rajtad víz!”

- a kötet első két versében pszichológiai helyzetrajzot kapunk, a teremtés ószövetségi idejére is utalva, az ember világállapotát kozmikus látomásként jeleníti meg a költő, enigmatikusan, „termékeny bizonytalanság”-ban lebegtetve a képet. A tudattalanra utal a „mélybe szakadó víz” képe, vízzel körülhatárolt világ ez, melyben (Jung szerint) a víz a tudatalattiból feltörő archetipikus kép, az érzelmek áradását és a spirituális újjászületést szimbolizálja, az ígéretet sejteti: a kozmosz-anyaméh „vizek határai közt” ringat „embert, tájat, tengerek”-et. A világállapot fenti „helyrajz”-át követi a hatalmi erőket megjelenítő nagy intenzitású szimbolista kép, a *Merítő*, melyben megfordul és negatív értelmet nyer az emberhalászok evangéliumi jelentése. (Nem az elveszejtő keserűség kiált itt, eltérően Pilinszky *Halak a hálóban* című, 1942-es versétől, Kardosé az embert az önvédelem okosságában látja, míg Pilinszky a „csillagháló” kozmikus fogságában „roppant hálóban hányódó” halnak véli.) A halászok a közelükbe vetődő idegent ellenségként fogadják: „Merítenek, merülök, / kerítenek, kerülök. / Gondolják: így kell / s életemre törnek”. Törvényé vált a Gonosz ebben a „háló”-fogta világban, s a tudatlanokat az „így kell” ármányos káprázatában tartja. A lírai én azonban ismeri az intellektuális fölény stratégiáját: még ha életemre törnek is, belelátok minden közegbe és minden emberi manipulációba: „Átlátok rajtad háló! Átlátok rajtad víz!” S feltárul előttünk az első két vers közös igazsága: a világerők titkaihoz vezető megismerés a homo intellectualis egyetlen, ám helyzetét uralni jól tudó birtoka. Azonban vissza is vétetik ez az igazság a *Krisztuskereszt* verseiben: poklainkból egyedül a krisztusi szeretet menthet ki minket

E két alkotás összefüggése mutatja: Kardos Ferenc egyszerre egyéni, egyszerre tradicionális mítoszvilágot képes maga köré teremteni. Drámaian összefogott mindkét vers grammatikai, képi és zövegtani szerkezete, tömör és egységes, bizonyítva a képi fantázia erejét és a szerkeszteni tudást. A ciklus versei két gondolati-hangulati szálon szövődnek: a *Rossz* által manipulált agresszív, homályos és kusza emberi-természeti-tárgyi világ az egyik, s mindennek ellentétjeként a lélek a másik, a természet mindennapi csodáival, fényel-tűzzel átszöve. Gyöngédebb racionalitással és lágyabb kontúrokkal, mint József Attila modern komplex képei, Kardosét inkább az allúzió-technika és a hangulatiság tartja össze. Itt is három-négy valóságsíkon jelenítődik meg három-négyféle történés: a természetén („ránktör a hajnal”, „a víz csobbanón zokog”, „a csönd sír”), továbbá a kollektív tudatállapot rajzában, a médiák, az elidegenedés eszménytelenségében („rádiók falják az eget”, „ricsajos béke”, „telhetetlen kommunikáció”), a személyes kapcsolatok kiüresedése vagy agresszív telítettségben („kávéba menekülő lehetünk / ...csak hörgés, / már nem könyörgés”, „tengermorajú szavaink: nyüzsgő cápahad”). A harmadik valóságsík történései a transzcendens távlat hiányát jelzik („Istenhez engedő rések nincsenek”, „Hol vannak a kutakba bukott napok? Hol a pokol félelme?”). Ellenpontjaként feltűnnek a panteisztikus Nap-ragyogású kisvilágok, s mintha Kosztolányi szimbo-impreszionista látásmódjával szemlélné a költő, felragyog a *Hajnali tus*-ban a fényvarázs, felujjong a lélek:

„Hús, zamatos ízek
a hajnal táján ...
Fehér papírba fúr a fény.
Gyere Nap, gyere!
Hadd szeresselek!”

Szellemi-lelki létállapot rajza bontakozik ki *Kanizsai utcán* címmel, maga a lélektelenség világa ez, „halálon lovagló szükségszerűségek”, „zászló ...gazdáját keresi / kit már eltemetett a szavak pora”. Az üresség fölött, mint lélekhang, „fedés”-t „zokog a hegedű”, csak a költő hallja értőn, de nincs tanúja. Sem a zalai város zsánerképei nem jelennek meg a versben, sem a hely szelleme, ám e tartalmi kifejtetlenség jelentést közvetít: lepusztul a szellem arca, haldoklik a *genius loci*...

S a festői látásmódú fény- és Nap-imádat harmónia-képei, melyekben a fényel átszőtt kisvilágok szimultán jelenségei tündökölnék: *Dal a fényről, Egy délután, Szivárványgöz*. Íme, egy kemény ecsetvonással megrajzol, mesteri hangulatkép: *Alkonyul*.

„Ritkul a fény
Bomlanak a szálak.
Tárgyakra csévélődnek
páncéllá varasodnak

a hosszú árnyak.”

Kardos Ferenc lírájának forrásvidéke nem a modernitásnak sokszor a szóval visszaélő, a nyelv ellenében csúfolkodó formátlansága, ugyanakkor nem is a klasszikus poézis szigorú metrikai szabályokat követő formakultúrája. Eredetének helye az autentikus népköltészet (ld. *Baro Jokka*) s inkább a nyugatos lírának hangulati-érzelmi jelentésértékeket finom differenciáltsággal tükröző, szabad versbe oldott formavilága. Nem a zenei értékek tartják össze a versstruktúrát, hanem a több valóságsíkot egybeláttató komplex képek. Gyöngéd hatalma ez a költői fantáziának, mert nemcsak a Tóth Árpád-i fényjáték pillanatnyisága tűnik elénk, hanem a József Attila-i modern képek komplexitása is. Íme, a tömörítés művészetével faragott *Kutyahűség*-ben ráismerhetünk a költői látásnak megannyi valóságprizmájára, a lent, a fönt, a ragaszkodás és elkülönülés, góg és alázat a tapintható világ látványelemeivel egyszerre naturalisan durva, egyszerre finom és gyöngéd, hitelesen, képzelten is igaz. Egyetlen kép-komplexben mesterien jeleníti meg az állat-állat-ember-állat, sőt, talán a férfi-nő relációt is, jelentésereje megrendítő, elementáris:

„Lábtörlőd rostájában
Rejtőző porszem vagyok.
Jössz és felpad
széllal játszó fekete
szőrpántlikádba.
Le is rázhatsz,
vissza a porba,
várva égből hulló
gyémántra.
Még mindig nem unom
csaholásod,
te gazdátlan, árva.”

Mint utaltunk rá, nemcsak a formateremtés mértéktartó szabadságában születik Kardos versvilága, hanem a tradicionális valóságkelemek és az ősi poézis kettős ígézetében, miként a *Baro Jokka* szózenéjében. Az ősi felező nyolcasok lüktetésében izzik a versdráma, mintha az ősi ráolvasások ritmus-varázsával akarná megszabadítani a költőt az öreg romát nyomorúságos életétől:

„Baro Jokka, Baro Jokka
Add kalapod -- verjen Devla.
Verjen Devla -- add a pipád,
Add éhséged, add az ivást.”

Az *Igricek*-ben pedig a népdal-párhuzamok szép rendje szerint sorjáznak a szimultán történések: „Jönnek az Igricek, /muzsikálnak, /embermadarak / gondfákról fölszállnak, / fölröppennek / bánatvetésről / én is rebbe-nek anyám kezéről.”

A második versciklus -- *Néven nevezve* -- történelmi számvetést és jelenbeli helyzetjelentést nyújt. 1956 őszét, a harmadik világ terror-őrületét láthatjuk, s összefoglalásul az EURO-jövő expresszvonatát (*Európa expressz*), ahol érlelődik „lassú halála a harcnak”, az utazás-szituációban elvillanó tájak impressziói, s végül a rejtett utalás: „Mit szabad? /Kávét. Forrót, feketét - fehér, édes kockacukorral.” A „bonbon-civilizáció” (Hamvas Béla) objektív korrelatívja ez a pincér-utas szituáció, s benne az ironikus-keserű célzás: a fönséges és édes szabadság fogyasztókká degradált híveinek be kell érniük a kínálózó édességgel. E témakörbe tartozik a kötet kiemelkedő alkotása, a címadó vers, melynek nagykompozícióját a természeti-emberi történéseknek elemi megnevezése, igaz és hamis szembeállítás alkotja, tárgyi korrelatívokkal (pálcák, ketrec rácsai, körömtépés) és lélektani utalásokkal („megátalkodottan szabadok” és „megrozdáltan elgyengültek”). „Ez fű, ez fa, ez virág” -- a hatszori megnevezés természeti vázára, mint szerkezet-alkotóra épülnek az embervilágot karakterizáló fogalmak -- haza, hűség, hazugság, megtorlás -- s ezek történelmi epizódjai, XX. századi szabadságharcunk, a jelen hazugságai, elvetélt forradalom, elvetélt magyarság. Az allegorikus összegzés mageszméje a verszáró párhuzamos képben: ahogy az ollós-motorfűrész ember még virulásában elpusztítja a fű-fa-virágnyi valóságot, hogy bölcső és koporsó legyen belőle, úgy válik felismerhetetlenül torzá az emberi manipulációk sötét világában mindaz, ami tiszta, reményteli és természetes volt, úgy fogy el a könny és a vers is. „Nincs már több viasz, / se több könny, mivel írhatnék, / se több vigasz. // Csak ez a fa fölöttem, / ez a fű alattam, / csak ez a hervadó virág” ...

II. „Szőnyegbe csomózott tekintet - tekintetre feszített szív” -- *Szőnyegek falainkra*. Apokaliptikussá váló világunk szövődik képzelt szőnyegre prózaversek formájában, a nyelvi megjelenítés magas intenzitásával. A *Perzsa szőnyegben* balladásan tört, halmazásos mondatszerkezetbe szorított dráma feszül a kút fölé hajló gépfegyveres köré, ismét két-három valóság síkon. (Cím és történet feszültsége erősödik, amint felidéződik bennünk a szakralitásban-művészetben gazdag ősi perzsa kultúra.) Meghal a szőnyegszövő, mintha saját tragédiáját szóné, szétroncsolódik a „pamutdarab elvérző sós vöröse”, elpusztul a víz fölé hajló gím is. Egymásba hajló vonalaival maximálisra fokozza a költő a szimultán megjelenítés vizuális-hangulati hatóerejét. Mint kép a képben, a látványelemek a „gyöngyharmat”-tal, „vérző rozmaring”-gal, kapu-ívvél, „kecésen mélykék víz fölé hajló”-ó gímmel, az egyszerre szövött, egyszerre élő figurával -- maga a szépség telítettsége. A megnevezés egymásra sorjázó ereje a pusztítás démonikus energiáját idézi meg: „gépfegyver -- mögötte ember, ki szomjazik -- ...szőnyegbe csomózott tekintet -- tekintetre feszített szív ... -- ránduló ujjak -- robaj -- korsó törve”.

A megállíthatatlanság nyelvi titka: az elfogyó névelők, a motívumok ismétlése és kötőszó nélküli halmozása. Így tárul fel az erőszak pokol-világa a *Csecsen szőnyegben* is, melyből már hiányzik a szelíd természet: „markolat - cső - golyó kavarta örvény - lyuk - szívűreg - férfiarc lángban - csöndbe csapódó csönd”. Itt a rejtett üzenet, lélek nélküli lények küldik halotti némaságukat a másik fél halotti csöndjébe. A lelki deformitást panaszolja a költő: az erőszakot már-már életformaként fogadjuk el, a lélek halálát éljük meg nagyon gyáván. S feltör a verses ima békéért, erőért könyörgő psalmusa, áldozatot, gyilkost összebékéltető fohásza az *Imaszőnyegben*, szépséggel, áhítattal, alázattal:

„Uram, Teremtőm!

Adj erőt hogy békét keressek a te házában...
s az út is rendelésed szerint sáros, köves, jeges.
S azt súgod: nincs más dolgod, nincs több --
csak szeress!”

Tükör és megmérettetés a *Kérdések szőnyege* is: a ma embere Kurázi mamaként felejt el az iszlám világ ártatlan öregeit, anyáit, gyermekeit. Két végletes erejű feszültségpontot köt össze a szövegtest: egyik pólusán gyűlölet és pusztulás, másikán a kétezer éve felénk szálló „betlehemi galamb”. A vers-szőnyeg azonban „szögek-ből, / fakadó / fonalakból ülve egyre hűlő / kövön” szövődik. Élettelen és hideg világtér ez, melyben a reménytelenség pszichózisa uralkodik: a küldők, a címzett és a „jel”-küldemény szétszórattatik az „üres úrben”.

Az utolsó prózaversben kiteljesednek a rejtettebb jelentéstartalmak, összegző szerepűek a képelemek, s az alapkép („szövőszál”) köré fonódnak, megteremtve a szövegegységek és a ciklus képi koherenciáját. A szövőszál sorsszállá transzformálódik, „rácok, folyók, utak sorsvonalai”-vá lényegül át. A jelenvalóság konklúziói: e világ szövetei, „varratai” egyben vannak, ám „nincs ki olvassa”, újra értelmezze, újra szője. A rövid záró vers, a *Tépés* visszatér a szálsodrás és sebkötözés képzetéhez. Megrendítő ez az apaként is megfogalmazott szubjektív vallomás, mert lényegiségünkre csupaszt bennünket: messze, nem messze, mindegy, gyermekünk, a védtelen, távoli „kicsiny lélek” is megsebződik. „Lányom lelkére kell most tépnem. Kicsiny / lélek, hát apró finom a gyołcscsik./ Nincs rajta folt.” -- így lesz a belső rombolódás diagnózisát feltáró vers szellemi tükre a világ-egész sebzettségének, de szellemi tükre a reménynek is: a világ nemcsak sötét szálakból szövődött, hanem szálak „folt”-talan, „fehér rojt”-jából, mely „lefogja” a viszont-erőszakra mozduló kezét. „A szeretetetika, mely Kardos Ferenc credója, nem ismer különbséget: gyilkosok és hősök metamorfózisában minden élet múlhatatlan veszteség”. (Péntek Imre) - olvashatjuk a szerkesztői méltatást a kötet fűlszövegében.

III. „Féléd fordulok.” A Jó erői adnak keretet és szabályt világunk Rosszának, s a Jó általi meghatározottság, mint ontikus törvény áthatja a kötet további verseit is. A *Féléd* a személyes kapcsolatok szférájába visz a „lélektől lélekig” ívelő törékeny hídon, állhatatos hűségű, gyöngéd érzelmeiről vall (*Féléd, Viszi a víz, Háromszáz és hatvanöt...*). Megjeleníti a szerelmeseket elválasztó elidegenedés kozmikussá tágult világát, a pszichikai teret „templomaik között”, melyben a világ-hideg mégis összébb húzódik:

„És háromszázhatvanöt
Hűvös éjjel
Összekuporodott a
Didergő világ
Öleiben minden léttel.”

Itt sem jelenik meg a napjainkban divatos vad szenvedélynek nyers naturalitása, a kimondás álbátorságával álcázott szív-léhaság, sem az intellektus lustasága, a lélek-ürességben lapuló „depravált humánium” (Hamvas Béla). Helyette felsejlik a szerelmes férfi önmaga-megadása a „suttogások sátra alatt”, a vágyakozás ereje és rejtettebben a szenvedély - mind a szív emocionális, mind a látás finom esztétikai érzékenységgel. (Kevésbé egységes és képiles is töredékes a *Télen, egy este!*)

Feltétlen szeretetre várakozó, éhes lélek vall a konfliktusokkal terhelt anya-fiú kapcsolatról, szelidség és feldúltság ellentétes érzelmeivel, a „karvaly”- és a „galamb”-szeretet képével. Megrendítő a záró keretben a néma ölelés egyszerű pillanatképe: „Szorítlak, s nincs / vigasztalóbb tettem, / nincs igazabb”. Az édesapa alakját a *Vetők*ben látjuk, a természeti csapásoknak refrénszerű népmesei keretében: a magot „eső elverte, / szél elvitte, / fagy megette, / varjak fölkapták” -- életdrámává tágul a vetés képsora, benne a „kipörgő” ima, az idő és végül az élet. A természet ritmusában elringatott apai-fiúi fájdalom szülte ezt a verset a meghiusult álmú, természetlen életről, a reménytelen jelenről: „Ülünk az asztalnál, / lelkünk fáradt, / eső járja a / barázdákat”... Íme, az önmagát író tökéletes vers, íme, az önmagát megíró világ, mint a nyelvben feltárt jelenségeknek heideggeri „világlás”-a, amikor a mérték, a szépség és igazság egymást erősíti.

A kötetnek a *Szónyegek falainkra* mellett legszébb, legegységesebb ciklusa a *Krisztuskereszt*. A címadó vers kalligrammatikus elrendezésében a talapzatos kökereszt biztos statikája látható. Párhuzamos történések telítik élettal a követ: sír a hajnal, „levelet sírnak” a „bokoröregasszonyok”, „aszott ágas arcukon dérgöröngy gurul le”, a kő Krisztussá, a corpus templommá lényegül, a kőanyagban az önfeláldozás és szeretet ideája. A *Böjt és lírában* a közösséget pásztoroló proféta a böjtös önfegyelem parancsát kiáltja, a versgondolat ars poeticává szélesül, „tisztább, nemesebb hangot”,

„új akkordfogást” követel. A *Látogatás* sátorlakói későn ismerik fel a Megváltót, ezért váltak „görönggyé”, „fake-reszt-gerinccé”, sorsukat megannyi Krisztusként szenvedő néppé. Az esendő egyes ember bűnvallása a *Húsvét*, benne a Megfeszített kilép a történelmi időből, a bűnök kínzóeszközzé lényegülnek át, de a Megváltóba vetett hit felismeri:

„Uram! A gerenda voltam.
Véred szakadt palástja borított./...
És mégis, ha félve, ha rettenve is:
boldog vagyok.”

Az Ezredvégi evangélium megrendítő képet ad az ezredforduló hitgyengességéről, az utolsó vacsora bevégzetlenségének tragikumáról. A kenyér „sárba pörgött”, a bor „bevérrezte az asztalt”, tanító szavak helyett „csöndet lehelt a mester”. A megszentelődés elmaradásának három fordulata végzetes következményű: a vers hőse Krisztushordozó lett, ám az esendő ember alkalmatlan a megváltó áldozatra. Az ezredvégi Jézusok heroizmusa tragikus, mint a pogány Sziszüphosz sziklagörgetése, terhük már-már visszahull. A születés boldogságában ott a megfeszítettetés fájdalma, sugallja a „pásztoröltögető”, a Betlehemi hajnal evangélistája:

„Most gazdagok, tiszták, boldogok,
szemükben hordják a fényjelet,
a könnyű iszákot átvetik vállukon.
Egyszer majd megfeszítenek.”

„S lázas testemben ömlik a kegyelem” - a cikluszáró vers, az *Ajándék*, végül feloldja a hitküzdelem tragikumát, az eucharistiában elnyert kegyelmet hirdeti a költő. Vallja, hogy minden hit-harc „személyes és szent” (S. Weil), az ember Isten általi megszólítotttságban él szakadatlanul...

A záró ciklus versei az én-identitás lírai megvalásai, áthatja az önsorselemzés szándéka és a felelősségvállalás kötelességérzete. Mint legtöbb versében, nem kinyilatkoztat a költő, nem a hideg idealitásba emelkedik, hanem alászáll önmagába, s újraéli belső történéseit. A kötet és a ciklus címadó verse egyszerre személyes, egyszerre egyetemes érvényű felszólítás: léteünkben, erőinkben és emberségünkben megszűkültünk, vessük le maszkjainkat, hasson át bennünket az elfogadás lelke! Kardos kettős -- magyar és roma -- identitásának drámaian szép megvallása a *Nézz rám*. A vers megszólítottja fajra és nemre való tekintet nélkül a mindenkori te, ennek alanyával vonja be a felajánlkozás személyes hatókörébe a mindenkori olvasót. Igaz egyszerűséggel vallja meg, hogy nem szerepeké az ő lelke, hanem szellemi és genetikai eredetéé, anyjái-apjái és népéé. „Csak a miénk légy”

kisajátító, agresszív magatartást ítéli el, a másikat kizáró kötődést. A kettős identitást, mint alternatívát elutasítja, helyette a társakhoz és a világhoz kötő kettős gazdagságot választja:

„Cigány vagy? Magyar?
Ha rám böknek:
az ujjak, mint dárdák
átdöfnek.”

Bukolikus pásztorvilágot ígér a *Pastorale*, ám mint Weöres lírai én-je a *Merülő Saturnusban*, a pásztor elvesztette nyáját, a „bolond, víg sehonnani”-t, a „számbavett”-et, a „kiűzetett”-et. Nyitott marad a versvilág: „Kiáltani vélem nevem”. Tudattörténet tárul fel az *Utazásban*, miként zsugorodott össze a gyermekkori világ, s helyette miként maradt mégis holt az új. Színteret, civilizációt és műveltséget, konvenciókat lehet cserélni, de lelket nem. Kevésbé egységes a madáchi kérdést megválaszolni akaró *Elemek és jellemek*: a lírai én vívódó önidézését epikába oldja a belső történés, a létfilozófiai gondolat töredékes marad. Cím, szövegszerkezet, képelemek és gondolat tökéletes harmóniája a *Szembekötődői*, a szerepjátékok interakciójának allegóriája. Jó és Rossz egymást kergető játékában nem kétséges, ki a győztes: „fogd a rosszat, ereszd a jót! Hervadó rózsakertben játszunk szembekötődőt: Fogj meg, ha tudsz”.

A rövidversek közül a legszebb a *Szüretre várva*, a szólító-allegóriában, mint új-evangéliumi példázatban személyesedik meg a mulandóság és az elfeledettség fájdalma. E fájdalom rezdül tovább a kötet-egész záró számvetésversben, melyben múlt-jelen-jövő irányú gondolatmenettel, veszteség és nyereség mérlegvonását végzi

el a költő. A tárgyilagosság hangnemével elfojtott dráma nem bomlik ki, az önelemzés végérvényességét, a sors-törvény felismerését érleli meg a lírai én. Túl baleseten, a szenvedés poklán, megtörtetett az idő, a csont, de a lélek nem: „mert ami megmaradt”, az akarat birtokán képes „felépíteni a ledőlt falakat”.

A látók lírai költészete a párhuzamosságok, egybeesések és egybeláthatóságok művészete, s ez Kardos legnagyobb erőssége. Lírája - mint minden autentikus költészet - a kollektív és személyes tudattalan tengeréből is táplálkozik, s intuícióit, azoknak áthallásait erkölcs és hit erejével szövi verssé.

Kardos Ferenc a „delejtű-emberek” közé tartozik, akiket Ady „érzékeny”-nek és „értelmes-szomorú”-nak jellemez. Vallja: az ember ens amas, szerető lény, s az is tud maradni, mert esendősége ellenére is, teremtettsége önvalójában él az ő szeretetképessége. Az ember lényegét egyensúlyosan látja a gondolattal megnevesített akaratban és a szeretetben. Találón írja Péntek Imre a kötet fűlszövegében: „az evangéliumi motívumok újraéles-gondolása Kardos Ferenc lírájának legszebb, legeredetibb vonulata”. Kardos Ferenc ismeri a teilhardi igazságot: életünket, sorsunkat a miénknél nagyobb életnek kell alárendelnünk, legmagasabb létformánk a személlyé vált létezés. Nem kinyilatkoztató, hanem példázatot adó költészet az övé, inkább élénk éli, önfeltáró őszinteséggel mutatja fel harcait, kételyeit, meggyőződéseit, és szól: „Nézz rám” és lásd meg bennem vállalt sorsom üzenetét.

(Zalai Írók Egyesülete.
Pannon Tükör Könyvek, 2006.)

Tóth Emőke
Tornyai